

Militarismus dospívá ku konci.

Militarismus, tento rdousitel národů evropských, dospívá ku svému konci, kterému dospěti svou povahou musí.

Dnes ještě nachází se na té výši, kterou jemu bylo možno dosáhnouti, odtud však počne sláva jeho blednouti, až shasne úplně.

Chceme-li vyšetřiti jeho dějiny, tu netřeba se vraceti o žádné století zpět, nýbrž jen o několik desítek let. Byla to krvavá válka německo-francouzská, byla to porážka Francie a uzmutí dvou zemí, kteréž nadělilo Evropě milliony vojáků a tisíce miliard výloh na vojsko. Německo, uzmouc Francii dvě země, muselo býti stále připraveno, že je Francie bude žádati jednou zpět, proto muselo zbrojiti, proto muselo napínati poplatní sílu svou na nejvyšší stupeň.

Po příkladu Německa chovala se také Francie. Tato připravovala se opět na válku odvetnou a tak sledovali se tito dva sousedé, že to, co činil jeden, činil i druhý, a my vidíme dnes oba tyto státy ozbrojené až po zuby, jsou hotovy na sebe se vrhnouti každým okamžikem.

Mezi tím vypukla velká rusko-turecká, kteráž mohla skončiti úplnou porážkou Turecka. Poněvadž však Německo a Rakousko vidělo, že by zabráním tureckého území Ruskem byly jednak poškozeny hospodářské zájmy obou říší, jednak že by moc Ruska stala se tak ohromnou, že by ohrožovala existenci Rakouska a Německa, proto způsobil Bismark, že ruské voje před Cařihradem se zastavily a mír berlínský značně úspěchy Ruska na Balkáně otesal. To nemohlo absolutistické vojsko s cárem v čele zapomenouti a zbrojí od těch dob o překot, což nejlépe dokazuje, že armáda ruská se od těch dob skoro ztrojnásobnila.

Po válce této utvořil se trojspolek. Německo, Rakousko a Itálie uzavřely smlouvu, dle kteréž zavazuje se každý z těchto tří států vypomoci sobě v případě války. Itálie vstoupila do trojspolku proto, že má stále záslusk na kus území, které má v držení Francie. Úlohou trojspolku bylo: udržeti své armády na stejné výši s armádami Francie a Ruska, kteréžto dva jmenované státy uzavřeli před nedávnem spolek. A tak nastalo o překot závodění ve zvětšování armád, ve vyhazování peněz na vojenské potřeby, v ukládání stále nových břemen národům evropským až tyto pod tíží jejich klesají.

Však nejen tyto zde jmenované státy koří se molochu militarismu, též i státy jiné jako Belgie, Holandsko, Dánsko, Srbsko, Bulharsko a Rumunsko jsou zachváceny horečkou zbrojení a vyčerpávají své vlastní a vydlužené finanční síly až na dno. Také kramářská

Anglie, jejíž kapitalisté mají svůj zájem na udržení Turecka, Anglie, jejíž zájmy křížují se v Anglii se zájmy ruskými, vydává na vojenské potřeby ohromné sumy peněz, by v případě války hájila hospodářské zájmy své buržoasie.

Celá Evropa vězí ve zbraních, veškeré státy zadluženy jsou až po krk, vzor tomu, že berní šrouby se čím dál tím více přitahují.

A mimo to dospěl militarismus zvláště v Německu a ve Francii, jiné země nevyjímaje, tam, kde mu nemožno dále jíti, následkem nedostatku materiálu pro své požadavky. Výbor pro vojenskou předlohu na říšském sněmu německém dospěl k tomu poznání, má-li býti každého roku více mužů k vojsku odvedeno, že nevyhnutelně musí se jíti při odvodu pod dosud stanovenou normální výšku těla, poněvadž by se dosti mladíků k vojsku schopných nenašlo. Zde opět vystupuje kapitalismus co nepřítel militarismu. V krajích průmyslových najde odvodní komise vždy méně k vojsku schopných mužů jako v krajích průmyslem továrním dosud nedotknutých. A dnešní generace továrních dělníků hrozně málo může dodávati zdravých, k vojsku spůsobilých mužů.

Zde na tomto poli octl se militarismus tedy již v koncích, schází mu dobrý lidský materiál a jest nucen sáhati po špatnějším. Než i v jiném ještě ohledu stává se militarismus málomocným a to jest ohromné množství vojska samo.

“Rakousko-uherský armádní časopis” v čís. ze dne 10. prosince 1892 píše o tom následovně:

“Německá vojenská předloha ovládá skoro výhradně vojenskou a politickou situaci. Není to žádná maličkost, že přístě celé procento všeho obyvatelstva (starci, ženy, děti) anebo patnáctý díl dorostlé mužské generace Německa, bude plodné práce odcizeno, za to ale musí obyvatelstvo německé dáti ročně o 66 mill. marků více, nepočítaje v to vydání na kasárny, cvičiště, výzbroj a poddůstojnické premie. Jest tedy pochopitelno, že v Německu nad touto novou předlohou nejsou potěšení a zvláště v Prusku jest situace nepřijemná a to tím více, an tomuto státu byli jeho spořádané a kvetoucí finance záviděny a letos činí závěrku s deficitem 60 millionů, na příští rok vykazuje deficitu 40 millionů.

Vzhledem k těmto povážlivým okolnostem, které jsou ostatně následky oné politiky, která r. 1862 povýšila moc nad právo a r. 1870 krvavé války provokovala, každý právní pojem a všechnu důvěru zničila a na místo práva posadila násilí, vzhledem k tomu všemu jest hluboké vzrušení v Německu věci přirozenou.

Avšak něco dobrého má v sobě to ohromné zvětšování vojenských břemen přece. Ono nejde více dále; nejvyšší bod jest dosažen.

Ve Francii přiznávají se, že ze-

mě dospěla k hranicím a že musí se obmeziti na to, zdatností branných sil nahraditi to, co na počet jejich ještě schází. A zdá se, že Rusko jest také nuceno pokračovati v mírnějším tempu, tak že jen Německo spěje k oné závratné výši. Ono této také dosáhne; zda-li se na ni udrží, o tom poučí nás následky. Jsou v Německu mnozí, kteří myslí, že vzhledem ke skutečnosti, že již nyní ve sboru důstojnickém a poddůstojnickém nachází se mezery a náhrada není tak lehkou, toto bude přístě ještě obtížnější a jen na útraty státu se státi může. Jest pravda, že ještě řadu let bude starý systém zpět působiti, avšak nikdo více nezapře, že to dále nejde.

Jen jedno nebezpečí stává! To strašné zbrojení děje se jen, aby mír byl zachráněn. Není však vyloučená možnost (a francouzské listy již na to poukazují), že jako následkem usemdomské a emžské byla by i dnes provokovaná válka, byť by jen proto, by nesnesitelným těm poměrům byl konec učiněn. — Jedno jest však jisté; vrchol jest dosažen, sestupování dolu počíná, a to jest také zisk.”

A na jiném místě praví se v jmenovaném listě: “Jest prastará hospodářská zásada, že při stejných poměrech rozmnožení množství jest jeho kvalita na újmu a na to poukázati, zdá se nám býti naší povinností. Dále máme ve zvyku výlohy na vojsko prohlašovati za “pojišťující premii”, za ochranu všeobecnosti od vojska poskytovanou. Avšak premie tato musí státi s výrobou v jednom pravém poměru. Opomeneli se to a je-li premie hodně vysoká, pak jest zkáza nevyhnutelná. A jako s hospodářstvím v malém, tak jest to s národem ve velkém. Právě proto, že chceme zdravý, skutečně silný vývin ozbrojené moci, tak zdá se nám stopnutí číslie mrtvého a živého materiálu nejméně příliš povážlivým, a my pro toto přesvědčení uvedeme zde nezapomenutelné ho hrdinu, slavného vojevůdce a moudrého státníka arcivévodu Karla, který ve svých aforismech mezi jiným praví: Přespříliš četné armády jsu soužením pro lidstvo a způsobují zániknutí států.

Tři důvody jsou to, které nás zase k menším přivéstí musí. 1. Úplné vysílení národů. 2. Genius vojevůdce, který se slabší armádou dovede zvítěziti nad armádou velikou, an může svoji levnější spořádati a vésti než protivník své množství; 3. Rozbití velkých států v menší.”

Tak mluví o militarismu kruhy odborné, jichž životním povoláním tento jest. A soud tento nevypadl pro militarismus příznivě. Je-li tedy zvyšování břemen vojenských a zvětšování branné moci ze stanoviska vojenského škodlivé, jest to se stanoviska občanského a lidského přímo záhubným a našim přáním jest, aby tento dusitel lidských svobod a vykořisťovatel ce-

lých národů padl ze své výše, na kterou se vyšinul jen za cenu existenci národů.

Až se militarismus přežije, a do té doby není již daleko, nabude myšlenka svobody ceny, jaké pod blýskajícími bodáky a děly neměla. P.H.L.

§ O hrozném neštěstí při požáru v San Sebastianu oznamují se následující podrobnosti. San Sebastian stal se dne 18. března jevištěm hrozné katastrofy. K 1 hod. v noci vypukl v jednom sklepe v ulici Urubieta, v němž se nalezalo velké množství dříví a alk holu, oheň, jenž se s největší rychlostí šířil na všechny strany. Plameny zachvátily tak rychle dvůr a schody, že v několika minutách stála celá budova, továrna na kamna, až ke s řese v plamenech. Obyvatelé sousedních domů, kteří pobížení byli v pevný spánek, vyděšení nenadálým poplachem, užívali ve své úzkosti zoufalých prostředků, aby se zachránili. Někteří prošli přes střechy, jiní skákali s balkonů na balkon. Avšak velmi mnozí nebyli s to, odolat na dlouho dusivému dýmu a zahynuli hrozným způsobem. Ke 3 hod. ranní udál se hrozný výbuch, několik sudů s lihem explodovalo a zapálilo dva sousední domy, jež až dosud byly ohněm ušetřeny a zachvácené domy tvořily jedinou záplavu plamenů. S třeskem řítilo se patro za patrem, při čemž odehrávaly se příšerné výjevy. Mnozí hledali nadarmo členy své rodiny, jiní, kteří zachránili toliko holý život, bloudili bledující a naříkající oplakávall ztrátu svého majetku. Manželka truhláře, jež musela se nečinně dívat, která její šestiměsíční děčko bídně uhořelo, aniž mu mohla přispěti ku pomoci, nemohla neštěstí to děle snášet a vrhla se dobrovolně do plamenů. Obuvník jeden byl již zachráněn, když však neviděl na ulici svoji starou matku a svoji sestru, spěchal se statečným jedním přítelem do hořícího domu. Oba zahynuli, rovněž matka i sestra obuvníkova. Z rodiny záložního jednoho poručíka zahynuly čtyři osoby; městský jeden dozorce uhořel se ženou a dítětem. Dále zahynul jeden baron, učitelka, jež teprve před několika dny přibyla z jižní Ameriky a ještě jiná dáma. Hasiči osvědčili skutečné hrdinství, ale vůči řádění zhoubného žívlu byli takorůžka úplně málomocni. Až dosud bylo vytaženo ze ssutin 25 mrtvol, jest však možno, že ještě více mrtvých nalezá se ve spáleništi. Městská rada sestoupila se k mimořádné schůzi, aby se poradila o podpoře, jaká má být poskytnuta pozůstalým obětím.

Buďte připraveni.

Každý opatrný člověk jest vždy na náhodu připraven a nedá se jí překvapiti. Buďte i vy opatrní a připravte se na měnivé počasí, které přináší sebou bolesti revmatické, dnu, přehnaní a rozličné jiné choroby. *Severův olej sv. Gottharda* rychle bolesti zahání, vyléčí otekliny, boule, záněty, růži a j. Proti hostel nejlépe osvědčil se *Severův lék proti revmatismu*, který celou soustavu tělesnou uvede do pořádku. Kdo stížen jest revmatismem, ať neopomene léku toho užívat. Žádejte vždy a všude léků Severových, chcete-li se uzdraviti. *Severův olej sv. Gottharda* stojí 50c. *Severův lék proti revmatismu* \$1.

“Denní Hlasatel” pouze 10 centů týdně.